

PEŁNOMOCNIK OSOBY NIEBĘDĄCEJ STRONĄ W POSTĘPOWANIU KARNYM

JACEK KOSONOGA *
SŁAWOMIR ŻÓŁTEK **

DOI: 10.26399/iusnovum.v19.2.2025.11/j.kosonoga/s.zoltek

STRESZCZENIE

W opracowaniu analizie poddano problematykę dostępu osób niebędących stroną postępowania karnego do pełnomocnika. Odniesiono się nie tylko do katalogu podmiotów uprawnionych do ustanowienia pełnomocnika, ale także do przesłanek odmowy jego dopuszczenia do udziału w czynnościach procesowych. Odreślne rozważania poświęcono kwestii postępowania w przedmiocie udziału pełnomocnika w postępowaniu. W uwagach końcowych – *de lege ferenda* – zaproponowano podmiotowe zróżnicowanie zakresu prawa do pełnomocnika i uzależnienie go od poziomu ochrony interesów osób niebędących stronami.

Słowa kluczowe: prawo do pełnomocnika, pełnomocnik, osoba niebędąca stroną, osoba podejrzana, interes uczestnika postępowania karnego

COUNSEL FOR A PERSON WHO IS NOT A PARTY TO A CRIMINAL PROCEEDING

ABSTRACT

The study analyses the issue of availability of a counsel at law to persons who are not parties to criminal proceedings. It refers not only to the catalogue of entities authorised to appoint a counsel, but also to the grounds for refusing to allow him to participate in procedural activities. Separate considerations are devoted to the issue of the procedure for the participation of

---

* dr hab., prof. UŁa, Wydział Prawa i Administracji, Uczelnia Łazarskiego (Polska), e-mail: jacek.kosonoga@lazarski.pl, ORCID: 0000-0001-7348-944X

** dr hab., prof. UW, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Warszawski (Polska), e-mail: s.zoltek@wpia.uw.edu.pl, ORCID: 0000-0002-3918-1588

a counsel in a proceeding. In the final conclusions, *de lege ferenda*, it is proposed that the scope of the right to a counsel should be differentiated and it should be made dependent on the level of protection of the interests of persons who are not parties.

Key words: right to a counsel, counsel at law, person who is not a party, suspect, interest of a participant in a criminal proceeding

UWAGI WPROWADZAJĄCE

W motywach ustawodawczych do Kodeksu postępowania karnego z 1997 r. zasadnie podnoszono, że możliwość ustanowienia pełnomocnika dla ochrony interesów osoby innej niż strona oraz strony niebędącej oskarżonym (art. 87 k.p.k.) stanowi istotny postęp w zakresie gwarancji procesowych tych uczestników postępowania¹. Twierdzenie to – przynajmniej w zakresie odnoszącym się do tej pierwszej kategorii – wymaga jednak przewartościowania i ponownego przemyślenia. Wyrażone zostało ono ponad ćwierć wieku temu i z pewnością to, co wówczas uznawane było za postęp, współcześnie może nie wytrzymywać próby czasu, zwłaszcza w kontekście standardów konstytucyjnych i międzynarodowych.

Za udziałem pełnomocnika w postępowaniu karnym przemawiają rozmaite racje, które można sprowadzić do kilku najważniejszych. W literaturze wskazuje się m.in. rację fachowości, gdyż pełnomocnik dysponuje wiedzą i doświadczeniem prawniczym niezbędnym do prowadzenia sprawy, a reprezentowany z reguły takich umiejętności nie posiada; rację stanu psychicznego, albowiem pełnomocnik nie jest zaangażowany w obronę swoich interesów prawnych, zatem jego stosunek do sprawy jest mniej emocjonalny niż mandanta, co pozwala mu realnie oceniać fakty i dowody oraz przedsięwziąć odpowiednią taktykę działania; rację pomocy psychicznej, bowiem z założenia powinien on być osobą zaufaną, potrafiącą rozbudzić aktywność reprezentowanego w obronie jego praw i interesów procesowych. Poza tym pełnomocnik posiada zdolność wyręczania swojego klienta w sytuacjach, gdy nie jest on w stanie wykonać wszystkich czynności procesowych; adwokat bądź radca prawny ma lepszy dostęp do organów procesowych czy sekretariatów sądów, a jego pomoc jest szczególnie ważna, gdy z powodu np. stanu zdrowia osoba reprezentowana nie może osobiście dokonać określonych czynności².

Jakkolwiek podmioty niebędące stroną stanowią grupę uczestników postępowania jedynie pośrednio zaangażowanych w sprawę karną, której istotą są sprawca i jego czyn, to jednak wielokrotnie czynności z nimi podejmowane w istotny sposób ingerują w sferę ich praw i wolności, a także generują po ich stronie konkretne obowiązki. Fachowa pomoc pełnomocnika może być szczególnie potrzebna w takich przypadkach, które mogą przełożyć się na ich ewentualną odpowiedzialność, w tym także karną, czy też dotyczyć kwestii o charakterze majątkowym. Szczególnie

¹ *Nowe kodeksy karne z uzasadnieniami*, Warszawa 1997, s. 401–402.

² C. Kulesza, *Rola pełnomocnika w ochronie praw pokrzywdzonego*, w: L. Mazowiecka (red.), *Wiktyimizacja wtórna. Geneza, istota i rola w przekształcaniu polityki traktowania ofiar przestępstw*, Warszawa 2012, s. 118 i n.

istotna jest także rola pełnomocnika w związku z czynnością przesłuchania świadka. Nie tylko może on czuwać nad komfortem przesłuchiwanego, wnosząc o uchylanie pytań o jakich mowa w art. 171 § 6 k.p.k., ale przede wszystkim może go aktywnie wspierać w realizacji i ocenie tych uprawnień, które wynikają chociażby z art. 183 k.p.k., art. 184 k.p.k., art. 185 k.p.k. czy wiążą się z ochroną tajemnic prawnie chronionych, na które rozciągają się ewentualne depozycje.

Wprawdzie kwestia dostępu do pełnomocnika była już wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi doktryny procesu karnego³, sporadycznie jednak podejmowano próbę szczegółowej analizy przesłanek odmowy jego udziału w postępowaniu. Na marginesie z reguły pozostawał także problem istotnego zróżnicowania interesów procesowych, których ochrona warunkuje udział pełnomocnika, czy perspektywa postulatów *de lege ferenda*.

PODMIOTY UPRAWNIONE DO USTANOWIENIA PEŁNOMOCNIKA

De lege lata osoba niebędąca stroną może ustanowić pełnomocnika, jeżeli wymagają tego jej interesy w toczącym się postępowaniu (art. 87 § 2 k.p.k.). Sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może odmówić dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika, jeżeli uzna, że nie wymaga tego obrona interesów osoby niebędącej stroną (art. 87 § 3 k.p.k.). Z kolei strona inna niż oskarżony może ustanowić pełnomocnika bez żadnych dodatkowych ograniczeń (art. 87 § 1 k.p.k.).

Do tej ostatniej kategorii, poza oskarżonym, który korzysta z prawa do pomocy obrońcy (art. 6 k.p.k.), zalicza się pozostałe strony procesowe, w tym także strony zastępcze i strony nowe (art. 52 k.p.k., art. 58 k.p.k., art. 61 k.p.k.). W postępowaniu karnym, tak jak strony, uprawnieni do korzystania z pomocy pełnomocnika

---

³ M. Adamczyk, *Profesjonalny pełnomocnik w postępowaniu karnym jako gwarant ochrony praw stron postępowania karnego*, w: J. Karaźniewicz, T. Kuczur (red.), *Karnomaterialne i procesowe instrumenty ochrony jednostki przed nadużyciami władzy państwowej*, Toruń 2015, s. 170–181; A. Drozd, *Analiza wybranych aspektów funkcjonowania instytucji pełnomocnika w kontradiktoryjnym procesie karnym*, w: A. Lach (red.), *Postępowanie dowodowe w świetle nowelizacji kodeksu postępowania karnego*, Toruń 2014, s. 135–146; Z. Kwiatkowski, *Uprawnienia radcy prawnego w postępowaniu przygotowawczym*, w: T. Grzegorzczak (red.), *Funkcje procesu karnego. Księga jubileuszowa Prof. J. Tylmana*, Warszawa 2011, s. 71–89; M. Flis-Świeczkowska, *Rola pełnomocnika w świetle wzmocnienia zasady kontradiktoryjności procesu karnego*, w: P. Wiliński (red.), *Kontradiktoryjność w polskim procesie karnym*, Warszawa 2013, s. 539–552; M. Flis-Świeczkowska, *Wpływ udziału pełnomocnika w postępowaniu karnym na prawo pokrzywdzonego do sądu w znowelizowanej procedurze karnej*, w: D. Gil, E. Kruk (red.), *Reformy procesu karnego w świetle jego zasad*, Lublin 2016, s. 13–39; J. Lisińska, *Podmioty uprawnione do ustanowienia pełnomocnika w procesie karnym*, „Palestra” 2014, nr 7–8, s. 72–81; A. Małolepszy, *Uprawnienie oskarżonego do ustanowienia pełnomocnika w postępowaniach po uprawomocnieniu się wyroku*, w: T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski (red.), *Z problematyki funkcji procesu karnego*, Warszawa 2013, s. 438–444; M. Mańczuk, *Rola pełnomocnika pokrzywdzonego w kontradiktoryjnym procesie karnym – uwagi na tle projektu nowelizacji z dnia 8 listopada 2012 r.*, w: P. Wiliński (red.), *Kontradiktoryjność...*, op. cit., s. 651–661; R.A. Stefański, *Pełnomocnik w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 2, s. 45–58; A.R. Światłowski, *Radca prawny jako pełnomocnik w postępowaniu karnym*, „Radca Prawny” 2002, nr 4–5, s. 30–50; P. Starzyński, *Rola pełnomocnika pokrzywdzonego w realizacji funkcji ścigania*, w: T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski (red.), *Z problematyki funkcji procesu...*, op. cit., s. 215–223.

są: przedstawiciel ustawowy lub faktyczny opiekun, jeżeli pokrzywdzonym jest małoletni albo ubezwłasnowolniony całkowicie lub częściowo (art. 51 § 2 k.p.k.); faktyczny opiekun, jeżeli pokrzywdzonym jest osoba nieporadna, w szczególności ze względu na wiek lub stan zdrowia (art. 51 § 3 k.p.k.) oraz oskarżony dochodzący odszkodowania za niesłuszne skazanie, niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie a także osoby, którym przysługuje prawo do odszkodowania w razie śmierci oskarżonego (art. 556 § 3 k.p.k.)⁴. Analogiczne uprawnienia przysługują osobie, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia albo wydano decyzję o internowaniu, dochodzącej od Skarbu Państwa odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłe z wykonania orzeczenia albo decyzji, a także – w razie śmierci tej osoby – małżonkowi, dzieciom i rodzicom⁵. Z kolei właścicielowi przedsiębiorstwa zagrożonego przypadkiem, o którym mowa w art. 44a § 2 k.k., przysługują prawa strony w zakresie czynności procesowych odnoszących się do tego środka (art. 91b k.p.k.). Przepis art. 87 § 1 k.p.k. stosuje się także odpowiednio do podmiotu zobowiązanego do zwrotu korzyści albo jej równowartości (art. 91a § 4 k.p.k.). Nie można tym samym podzielić poglądu, że podmioty wskazane w art. 91a k.p.k. i art. 91b k.p.k. korzystają z pomocy pełnomocnika na podstawie art. 87 § 2 k.p.k.⁶, czyli jedynie wtedy, gdy wymagają tego ich interesy, skoro w pierwszym przypadku ustawodawca wprost odsyła do art. 87 § 1 k.p.k. (art. 91a § 4 k.p.k.), w drugim natomiast stanowi, że podmiotowi temu przysługują prawa strony (art. 91b k.p.k.). Jakkolwiek wykładnia językowa może sugerować, że pełnomocnika może ustanowić także oskarżyciel publiczny, który w postępowaniu sądowym jest inną niż oskarżony stroną procesową, to jednak w doktrynie – ze względów instytucjonalnych – słusznie neguje się taką możliwość. Prokurator (art. 45 § 1 k.p.k.) działa osobiście, a nieprokuratorzki oskarżyciel publiczny (art. 45 § 2 k.p.k.) – poprzez swoich pracowników⁷.

Zasadniczo osobą niebędącą stroną w postępowaniu sądowym jest pokrzywdzony. Może on korzystać z pomocy pełnomocnika na zasadach określonych w art. 87 § 2 k.p.k. w zakresie realizacji przysługujących mu w tym postępowaniu uprawnień, przy założeniu, że nie uzyska statusu strony (np. art. 53 k.p.k.). Chodzi m.in. o: zgłoszenie wniosku o orzeczenie obowiązku naprawienia szkody tytułem środka kompensacyjnego lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (art. 49a k.p.k. w zw. z art. 46 § 1 k.k.); zgłoszenie sprzeciwu co do wniosku o: wydanie wyroku skazującego na posiedzeniu (art. 343 § 2), wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego

⁴ R.A. Stefański, w: R.A. Stefański, S. Zabłocki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. I, Warszawa 2017, s. 1003.

⁵ Art. 8 ust. 3 Ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. z 2024 r., poz. 442 ze zm.); por. także R. Szarek, *Z problematyki pełnomocnika w procesie karnym*, „Palestra” 1972, nr 5, s. 53.

⁶ J. Zagrodnik, M. Burdzik, w: S. Głogowska, J. Karaźniewicz, M. Klejnowska, N. Majda, I. Palka, K. Sychta, K. Żyła, J. Zagrodnik, M. Burdzik, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2024, art. 87, s. 318.

⁷ T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Artykuły 1–467. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 387; R.A. Stefański, S. Zabłocki (red.), *Kodeks postępowania...*, op. cit., s. 1002–1003; P. Niedzielak, K. Petryna, w: A. Kryże, P. Niedzielak, K. Petryna, T.E. Wirzman, *Kodeks postępowania karnego. Praktyczny komentarz z orzecnictwem*, Warszawa 2001, s. 199.

bez przeprowadzenia postępowania dowodowego (art. 343a § 2 w zw. z art. 343 § 2); wydanie na rozprawie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego (art. 387 § 2); udział jego pełnomocnika w posiedzeniu, na którym jest przesłuchiwany małoletni poniżej 15 lat (art. 185a § 2, art. 185b § 1); udział jego pełnomocnika w posiedzeniu, na którym jest przesłuchiwany pokrzywdzony przestępstwem określonym w art. 197–199 k.k. (art. 185c § 2); udział w posiedzeniach w przedmiocie: warunkowego umorzenia postępowania (art. 341 § 1), wydania wyroku skazującego (art. 343 § 5), wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego (art. 343a § 2 w zw. z art. 343 § 5); przygotowanie do rozprawy (art. 349); udział w rozprawie w przedmiocie wydania wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego (art. 387 § 2); złożenie wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydanego na posiedzeniu (art. 422 § 1); wniesienie apelacji od wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydanego na posiedzeniu (art. 444); złożenie wniosku o podjęcie warunkowo umorzonych postępowania (art. 549)⁸.

Poza pokrzywdzonym prawo do ustanowienia pełnomocnika przysługuje różnorodnym uczestnikom niebędącym stroną procesową, a uwikłanym w tok procesu karnego. W literaturze zasadnie wskazuje się takie podmioty, jak np. kierownik organu zobowiązanego do wyjaśnień, na którego została nałożona kara pieniężna za nieudzielenie ich w wyznaczonym terminie (art. 19 § 4); dziekan właściwej rady, na którego nałożono karę pieniężną (art. 20 § 1a k.p.k.); osoba, której prawa zostały naruszone przez wydanie postanowienia dotyczącego przeszukania, zatrzymania rzeczy lub w przedmiocie dowodów rzeczowych oraz przez inne czynności z tym związane (art. 236); zatrzymany (art. 244 § 1)⁹; osoba udzielająca poręczenia majątkowego (art. 266 § 1); osoba, której ze względu na grożący przepadek stanowiących przedmiot poręczenia lub ściągnięcia wartości majątkowych może być potrzebna ochrona w procesie karnym (art. 268 § 1); osoba, której przysługuje zażalenie na postanowienie lub zarządzenie wydane w związku ze stosowaniem kar porządkowych (art. 290 § 2); osoba, której w toku postępowania przygotowawczego przysługuje zażalenie na postanowienie, zarządzenie lub czynność naruszającą jej prawa (art. 302 § 1 i 2); osoba uprawniona do złożenia prośby o ułaskawienie (art. 560 § 1)¹⁰; biegły lub tłumacz np. w wypadku, gdy dochodzi od organu procesowego należnego mu wynagrodzenia¹¹.

Odrębną i zróżnicowaną w zależności od okoliczności grupą uczestników są świadkowie. Trafnie wskazuje się w orzecznictwie, że możliwość przesłuchania

⁸ R.A. Stefański, w: R.A. Stefański, S. Zabłocki (red.), *Kodeks postępowania...*, op. cit., s. 1004; idem, *Pełnomocnik...*, op. cit., s. 48.

⁹ Zob. szerzej np. A. Ludwiczek, *Sytuacja prawna adwokata udzielającego pomocy prawnej w trybie art. 245 § 1 k.p.k.*, „Problemy Prawa Karnego” 2001, nr 24, s. 108.

¹⁰ R.A. Stefański, w: R.A. Stefański, S. Zabłocki (red.), *Kodeks postępowania...*, op. cit., s. 1004–1005; idem, *Pełnomocnik...*, op. cit., s. 45–49; P. Starzyński, w: C. Kulesza (red.), *System Prawa Karnego Procesowego. Tom VI. Strony i inni uczestnicy postępowania karnego*, Warszawa 2016, s. 1058–1063; J. Lisińska, *Podmioty uprawnione...*, op. cit., s. 72–81.

¹¹ K. Eichstaedt, w: D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I. Art. 1–424*, wyd. VII, Warszawa 2024, s. 430; T. Grzegorzczak, *Kodeks...*, t. 1, op. cit., s. 387.

świadka, który w innej toczącej się sprawie jest oskarżony o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem, a więc osoby której przysługuje prawo odmowy zeznań, określone w art. 182 § 3 k.p.k., to typowa sytuacja, w której osoba ta może, na podstawie przepisu art. 87 § 2 k.p.k., ustanowić pełnomocnika, albowiem wymagają tego jej interesy w toczącym się postępowaniu¹², podobnie można ocenić potrzebę ochrony interesów świadka małoletniego, anonimowego lub koronnego¹³, a także świadka, co do którego możliwa jest zmiana statusu procesowego na podejrzanego, a następnie oskarżonego (art. 183 § 1 k.p.k.)¹⁴, lub który dochodzi zwrotu kosztów podróży czy utraconych zarobków wskutek udziału w czynności¹⁵.

Ochrony interesów procesowych może z pewnością wymagać sytuacja prawna osoby podejrzanego, zwanej niekiedy w doktrynie faktycznie podejrzanym¹⁶, potencjalnie podejrzanym¹⁷ czy nieformalnie podejrzanym¹⁸. Pomijając kwestie terminologiczne i różnice doktrynalne, poza dyskusją pozostaje to, że w Kodeksie postępowania karnego wprost nie definiuje się tego terminu, mimo że wielokrotnie się nim posługuje¹⁹ i na osobę tę nakłada szereg obowiązków, a także przyznaje jej pewne uprawnienia w różnym kontekście procesowym, zbliżając niekiedy jej status ze statusem podejrzanego. W literaturze przyjmuje się, że osobą podejrzaną jest osoba, której nie przedstawiono zarzutów, a co do której: podjęto w postępowaniu przygotowawczym jakiegokolwiek czynności²⁰; podjęto pewne czynności procesowe, które świadczą o traktowaniu jej jako podejrzanego²¹; podjęto takie czynności procesowe, jak: przesłuchanie, przeszukanie, zatrzymanie, tymczasowe zajęcie mienia ruchomego lub oględziny,

---

¹² Wyrok SA w Katowicach z dnia 11 lutego 2013 r., II AKa 268/12, LEX nr 1422232.

¹³ P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1–296*, Warszawa 2007, s. 487.

¹⁴ K. Eichstaedt, w: D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania...*, op. cit., s. 430.

¹⁵ T. Grzegorzczak, *Kodeks...*, t. 1, op. cit., s. 387.

¹⁶ A. Murzynowski, *Faktycznie podejrzany w postępowaniu przygotowawczym*, „Palestra” 1971, nr 10, s. 39 i n.; Z. Sobolewski, P.K. Sowiński, w: G. Artymiak, M. Rogalski, M. Klejnowska (red.), *Proces karny. Część ogólna*, Warszawa 2012, s. 150 i n.; P. Kruszyński, *Zasada domniemania niewinności w polskim procesie karnym*, Warszawa 1983, s. 143; K. Woźniewski, w: J. Grajewski, K. Papke-Olszauskas, S. Steinborn, K. Woźniewski, *Prawo karne procesowe – część ogólna*, red. J. Grajewski, Warszawa 2011, s. 295.

¹⁷ Z. Sobolewski, *Osoba podejrzana oraz potencjalnie podejrzana w znowelizowanym (2003) kodeksie postępowania karnego a gwarancje konstytucyjne*, w: Z. Sobolewski, G. Artymiak, Cz.P. Kłak (red.), *Problemy znowelizowanej procedury karnej*, Kraków 2004, s. 321; Z. Sobolewski, P. Sowiński, w: M. Klejnowska, Cz.P. Kłak, M. Rogalski, Z. Sobolewski, P.K. Sowiński, w: G. Artymiak, M. Rogalski, M. Klejnowska (red.), *Proces karny...*, op. cit., s. 151; Cz.P. Kłak, „Osoba podejrzana” oraz „potencjalnie podejrzana” w polskim procesie karnym a zasada nemo se ipsum accusare tenetur, „Ius Novum” 2012, nr 4, t. 6, s. 58–60.

¹⁸ R. Kmiecik, *Glosa do postanowienia SN z 17.06.1994 r.*, WZ 122/94, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1995, nr 3–4, s. 79.

¹⁹ Zob.: art. 74 § 3 i 3a; art. 189 pkt 3; art. 192a; art. 219 § 1; art. 225 § 2; art. 237 § 4; art. 247 § 1; art. 248 § 3; art. 278; art. 295 § 1; art. 308 § 1; art. 325g § 2; art. 517c § 1.

²⁰ A. Czapigo, *Osoba podejrzana jako podmiot uprawniony do wniesienia zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2009, nr 2, s. 45.

²¹ K. Woźniewski, w: J. Grajewski, K. Papke-Olszauskas, S. Steinborn, K. Woźniewski, *Prawo karne...*, op. cit., s. 294–295.

które stawiają ją w sytuacji prawnej podejrzanego²²; jest to osoba, która pozostaje w sferze zainteresowania działań operacyjnych organów ścigania²³.

Twierdzi się, że jest to osoba: faktycznie podejrzana o popełnienie przestępstwa, wobec której organy ścigania podejmują czynności procesowe skierowane na jej ściganie²⁴; istnieją faktyczne dane wskazujące na jej udział w przestępstwie, a jej status procesowy określa czynność dowodowa, będąca podjęciem ścigania karnego²⁵; organy ścigania mają takie informacje, które powodują skoncentrowanie się ich działań wokół niej²⁶, bądź też zgromadzony materiał dowodowy uzasadnia uzyskanie przez nią statusu podejrzanego poprzez przedstawienie jej zarzutów lub przesłuchanie w charakterze podejrzanego, jednak go nieposiadającej ze względów celowych albo niecelowych zaniechań organów procesowych²⁷. Biorąc pod uwagę szczególny status procesowy osoby podejrzanego, a w szczególności prawdopodobieństwo jego zmiany na stronę bierną procesu karnego, ochrona jej interesów przez pełnomocnika wydaje się szczególnie uzasadniona. Nie można przy tym zaaprobować poglądu, że osoba podejrzana może ustanowić obrońcę²⁸.

W szerszej perspektywie systemowej należy odnotować, że pełnomocnika może ustanowić także podmiot pociągnięty do odpowiedzialności posiłkowej oraz interwenient w postępowaniu karnym skarbowym jako strony procesu (art. 123 § 1 k.k.s.; art. 120 § 1 k.k.s.), a także przedstawiciel podmiotu zbiorowego zgłoszony w stadium

---

²² A. Murzynowski, *Faktycznie podejrzany...*, op. cit., s. 39; S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2023, s. 194; L. Schaff, *Zakres i formy postępowania przygotowawczego*, Warszawa 1961, s. 63–67; P. Kruszyński, *Zasada domniemania...*, op. cit., s. 143; E. Skretowicz, *Faktycznie podejrzany w polskim procesie karanym*, w: P. Kruszyński (red.), *Wybrane zagadnienia procedury karnej. Księga pamiątkowa ku czci Prof. A. Murzynowskiego*, „Studia Iuridica” 1997, nr 33, s. 195; K. Grzegorzczak, *Głosa do wyroku SN z 13.01.2000 r.*, III RN 116/99, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2002, nr 4, s. 137; wyrok SN z dnia 24 marca 1970 r., V KRN 52/70, OSNKW 1970, nr 7–8, poz. 77, z głosą J. Nelkena, „Nowe Prawo” 1971, nr 5, s. 814; uchwała SN z dnia 23 maja 1974 r., VI KZP 4/74, OSNPG 1974, nr 8–9, poz. 98.

²³ K. Krasny, *Faktycznie podejrzany w procesie o charakterze aferowym*, „Problemy Praworządności” 1978, nr 8–9, s. 7.

²⁴ A. Baj, *Czy osoba podejrzana jest stroną postępowania przygotowawczego?*, „Prokuratura i Prawo” 2016, nr 10, s. 91; S. Steinborn, M. Wasek-Wiaderek, *Moment uzyskania statusu biernej strony postępowania karnego z perspektywy konstytucyjnej i międzynarodowej*, w: M. Rogacka-Rzewnicka, H. Gajewska-Kraczkowska, B.T. Bieńkowska (red.), *Wokół gwarancji współczesnego procesu karnego. Księga jubileuszowa Prof. P. Kruszyńskiego*, Warszawa 2015, s. 447.

²⁵ Zob. F. Prusak, *Pociągnięcie podejrzanego do odpowiedzialności w procesie karnym*, Warszawa 1973, s. 165–166; idem, *Komentarz do kodeksu postępowania karnego*, t. I, Warszawa 1999, s. 276; S. Pikulski, K. Szczehowicz, *Zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie w świetle praw i wolności obywatelskich*, Olsztyn 2004, s. 21; uchwała SN z dnia 23 maja 1974 r., VI KZP 4/74, OSNPG 1974, nr 8–9, poz. 98.

²⁶ Z. Gostyński, S. Zabłocki, w: J. Bratoszewski, L. Gardocki, Z. Gostyński, S.M. Przyjemski, R.A. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2003, s. 513; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgrzyzek, *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1–296*, Warszawa 2007, s. 400; K.T. Boratyńska, P. Czarnecki, w: K.T. Boratyńska, P. Czarnecki, A. Górski, A. Sakowicz, M. Warchoła, A. Ważny, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 217; K. Kremens, w: D. Gruszecka, K. Kremens, K. Nowicki, J. Skorupka, *Proces karny*, red. J. Skorupka, Warszawa 2017, s. 316.

²⁷ P. Nowak, *Definicja podejrzanego i oskarżonego a konstytucyjne prawo do obrony*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, nr 4, s. 64.

²⁸ A. Murzynowski, *Udział obrońcy w postępowaniu przygotowawczym de lege lata*, „Palestra” 1987, nr 12, s. 39–41.

sądowym do procesu przeciwko sprawcy przestępstwa, z tytułu którego może następnie powstać podstawa odpowiedzialności tego podmiotu²⁹. Możliwość ustanowienia pełnomocnika przewidziano również w postępowaniu w sprawach o wykroczenia³⁰.

OCHRONA INTERESU DANEJ OSOBY JAKO PRZESŁANKA DOPUSZCZENIA PEŁNOMOCNIKA DO UDZIAŁU W POSTĘPOWANIU

W wypadku ustanowienia pełnomocnika przez osobę niebędącą stroną sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, dokonuje oceny czy – *verba legis* – wymagają tego jej interesy w toczącym się postępowaniu (art. 87 § 2 k.p.k.). Organy te mogą odmówić dopuszczenia pełnomocnika do udziału w postępowaniu, jeżeli uznają, że nie wymaga tego obrona interesów osoby niebędącej stroną (art. 87 § 3 k.p.k.).

Proces karny ze swej istoty stanowi tok czynności, które wielokrotnie generują konflikt wzajemnie sprzecznych interesów. Powstaje on nie tylko w relacji pomiędzy stronami procesowymi, ale także pomiędzy nimi i organem procesowym czy innymi uczestnikami. Niektóre interesy, w tym zwłaszcza oskarżonego, chronione są ogólnymi gwarancjami procesowymi wynikającymi także z naczelnych zasad procesowych. Niekiedy jednak ustawodawca *explicite* wskazuje pewne kategorie interesów i nakazuje ich ochronę w toku procesu. Czyni to w ujęciu podmiotowym (np. interes pokrzywdzonego, oskarżonego, strony procesowej) lub przedmiotowym (interes państwa, społeczny, wymiaru sprawiedliwości). Swoiste preferowanie niektórych interesów procesowych może wynikać pośrednio z faktu, iż kolizja różnych sprzecznych wartości może w rezultacie prowadzić do spowolnienia postępowania, a nawet osłabiać realizację zasady prawdy. Przeważnie jednak chodzi o względy aksjologiczne i ustawową ochronę wartości, które są szczególnie narażone w wyniku podejmowania określonych czynności procesowych lub których nośnikiem są określone podmioty (np. interes Rzeczypospolitej Polskiej), bądź idee (wymiar sprawiedliwości, interes społeczny).

Dotyczy to chociażby interesu: pokrzywdzonego (art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k., art. 11 § 1 k.p.k., art. 335 § 1 i 2 k.p.k.), podejrzanego (art. 299a k.p.k.), oskarżonego (art. 76a k.p.k., art. 85 § 1 k.p.k.), strony (art. 161 k.p.k.), osoby niebędącej stroną (art. 87 § 2 k.p.k.), odwołującego się (art. 425 § 3 k.p.k.), innych (niż państwowe i samorządowe) instytucji lub osób (art. 156a k.p.k.), ale także interesu: społecznego (art. 12 § 4 k.p.k., art. 55 § 5 k.p.k., art. 60 § 1 k.p.k., art. 661 § 2 k.p.k.), społecznego lub indywidualnego, objętego zadaniami statutowymi organizacji społecznej (art. 90 § 1 k.p.k.), wymiaru sprawiedliwości (art. 90 § 4 i 6 k.p.k., art. 589z pkt 1 k.p.k., art. 589zn § 1 k.p.k., art. 590 § 1 k.p.k., art. 591 § 1 k.p.k., art. 592 k.p.k., art. 592c § 1 k.p.k., art. 592d § 2 k.p.k.), prawnego (art. 96 § 1 k.p.k., art. 152 k.p.k., art. 404c § 2 k.p.k.), ważnego interesu państwa (art. 100 § 7 k.p.k., art. 156 § 5 k.p.k., art. 157 § 2 k.p.k., art. 360 § 1 pkt c k.p.k.), ważnego interesu Rzeczypospolitej Polskiej (art. 589c § 5 k.p.k.), prywatnego

²⁹ Art. 21a ust. 2 u.o.p.z.; zob. również T. Grzegorzczak, *Podmiot zbiorowy jako quasi-strona postępowania karnego i karnego skarbowego*, „Przegląd Sądowy” 2007, nr 2, s. 30.

³⁰ Szerzej zob. A. Świtłowski, w: C. Kulesza (red.), *System Prawa Karnego Procesowego...*, op. cit., s. 1064 i n.

(art. 360 § 1 pkt d k.p.k.), w tym interesu prywatnego osób biorących udział w rozprawie (art. 147 § 4 k.p.k.), czy interesu śledztwa (art. 317 § 2 k.p.k.).

Zróznicowany jest także poziom ochrony tego interesu. Niekiedy nakazuje się jedynie uwzględnić dany interes (art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k., art. 335 § 1 i 2 k.p.k.), mieć wzgląd na to, aby dany interes się temu nie sprzeciwiał (art. 11 § 1 k.p.k.), stwierdzić, że: dany interes za tym przemawia (art. 12 § 4 k.p.k.), wymaga tego ochrona danego interesu (art. 55 § 5 k.p.k., art. 60 § 1 k.p.k.) bądź dany interes (art. 87 § 2 k.p.k., art. 589zn § 1 k.p.k., art. 590 § 1 k.p.k., art. 591 § 1 k.p.k., art. 592 k.p.k., art. 592c § 1 k.p.k., art. 592d § 2 k.p.k., art. 661 § 2 k.p.k.), zachodzi potrzeba: ochrony danego interesu (art. 90 § 4 i 6 k.p.k.), ochrony ważnego interesu (art. 156 § 5 k.p.k.), konieczność ochrony danego interesu (art. 76a § 2 k.p.k.), ważna przyczyna uzasadniona ochroną danego interesu (art. 147 § 4 k.p.k.), przemawia za tym ważny interes (art. 156a k.p.k.), udział danych osób może prowadzić do naruszenia interesów określonej osoby (art. 76a k.p.k., art. 299a k.p.k.) bądź też leży w czymś interesie (art. 90 § 4 i 6 k.p.k.), nie zachodzi sprzeczność interesów (art. 85 § 1 k.p.k.), jest to niezbędne dla urzeczywistnienia interesów (art. 161 k.p.k.), nie wymaga tego interes (art. 589x pkt 1 k.p.k.), dany interes sprzeciwia się danej czynności (art. 661 § 4 k.p.k.). Niekiedy ustawa wymaga wykazania interesu dla uzyskania danego uprawnienia, np. udziału w czynności procesowej (art. 96 § 1 k.p.k.), częściej jednak ocena w tym zakresie pozostawiona jest organowi procesowemu.

Przepis art. 87 § 2 k.p.k. stanowi, iż osoba niebędąca stroną może ustanowić pełnomocnika, jeżeli wymagają tego jej interesy w toczącym się postępowaniu. W analizowanym przypadku odniesiono się do indywidualnego interesu osób niebędących stroną, ocenianego z perspektywy toczącego się postępowania z jej udziałem. Z oczywistych względów, chociażby o charakterze semantycznym, nie można go utożsamiać z klauzulami generalnymi i interesami abstrakcyjnymi, takimi jak np. interes społeczny³¹, interes wymiaru sprawiedliwości³² czy ochrona

---

³¹ Zob. szerzej np. K. Dudka, M. Mozgawa, *Interes społeczny jako przesłanka prokuratorskiej ingerencji w ściganie przestępstw prywatnoskargowych w trybie art. 60 k.p.k.*, w: T. Grzegorzczak (red.), *Funkcje procesu karnego...*, op. cit., s. 55–69; B. Dudzik, *Interes społeczny jako kryterium ingerencji prokuratora w ściganie przestępstw prywatnoskargowych*, w: A. Korybski, M.W. Kostycki, L. Leszczyński (red.), *Pojęcie interesu w naukach prawnych, prawie stanowionym i orzecznictwie sądowym Polski i Ukrainy. Materiały z seminarium (Lublin, 04.2005 r.)*, Lublin 2006, s. 189–197; M. Czekaj, *Ingerencja prokuratora w sprawach o przestępstwa prywatnoskargowe*, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 7–8, s. 46–64; M. Cieślak, *Interes społeczny jako czynnik warunkujący prokuratorskie objęcie oskarżenia w sprawie prywatnoskargowej*, „Państwo i Prawo” 1956, nr 12, s. 1049 i n. W szerszym ujęciu systemowym zob. np. M. Wyrzykowski, *Pojęcie interesu społecznego w prawie administracyjnym*, Warszawa 1986, s. 11 i n.; J. Lang, *Z rozważań nad pojęciem interesu w prawie administracyjnym*, „Przegląd Prawa i Administracji” 1997, T. XXXVIII, s. 130 i n.; H. Groszyk, A. Korybski, *O pojęciu interesu w naukach prawnych (przegląd wybranej problematyki z perspektywy teoretycznoprawnej)*, w: A. Korybski, M.W. Kostycki, L. Leszczyński (red.), *Pojęcie interesu w naukach prawnych...*, op. cit., s. 8 i n.; A. Żurawik, „Interes publiczny”, „interes społeczny” i „interes społecznie uzasadniony”. *Próba dookreślenia pojęć*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2013, nr 2, s. 57 i n.; J. Sztumski, *Konflikt społeczny*, „Studia Socjologiczne” 1973, nr 3, s. 178 i n.; P.J. Suwaj, *Konflikt interesów w administracji publicznej*, Warszawa 2009.

³² Szerzej zob. J. Kosonoga, *Dobro wymiaru sprawiedliwości jako przesłanka dokonywania czynności procesowych*, w: W. Cieślak, S. Steinborn (red.), *Profesor Marian Cieślak – osoba, dzieło, kontynuacja*, Warszawa 2013, s. 869–903.

praworządności³³. Nieuprawnione jest także przyjęcie optyki organu procesowego i kierowanie się jego interesem. Przepis stanowi wyłącznie o interesie konkretnego uczestnika, bez względu na to, czy w konsekwencji ustanowienia pełnomocnika ucierpieć mogą jakieś interesy organu procesowego, w tym chociażby potrzeba zachowania terminów i sprawności prowadzonego postępowania czy koncentracji materiału dowodowego. Bez znaczenia pozostaje większy stopień formalizmu, który siłą rzeczy wymusza udział profesjonalnego pełnomocnika, ryzyko składania przez niego środków zaskarżenia, wniosków czy oświadczeń procesowych.

Jest to przesłanka nieostra i uznaniowa, stwarzająca znaczny luz decyzyjny organu procesowego. Z pewnością jednak jej ocena powinna przebiegać w dwóch zasadniczych płaszczyznach: *in genere* – z punktu widzenia istnienia takiego interesu w ogóle, oraz *in concreto* – z perspektywy potrzeby ochrony tego interesu przez pełnomocnika w konkretnym układzie procesowym. Musi to być zatem jedynie taki interes, którego ochrona wymaga ustanowienia profesjonalnego pełnomocnika; sytuacja, w której bez jego udziału powstanie ryzyko zagrożenia dla interesów osoby, z którą przeprowadzana jest dana czynność. Zakres tej oceny wyznacza także wykładnia językowa. Chodzi bowiem o sytuacje, gdy ochrona interesów tego wymaga; wymagać natomiast to tyle co: niezbędnie potrzebować czegoś³⁴; niezbędny z kolei rozumie się jako taki, który jest koniecznie potrzebny i nie można się bez niego obejść³⁵. W istocie będą to takie przypadki, gdy toczące się postępowanie karne wymaga udziału pełnomocnika, gdyż może wywrzeć wpływ na sytuację prawną lub faktyczną określonej osoby; bezpośrednio przełożyć się na sferę jej praw lub obowiązków.

Zarówno w treści art. 87 § 2 k.p.k., jak i art. 87 § 3 k.p.k. ustawodawca posłużył się terminem „interes” w liczbie mnogiej, co może sugerować, że dla skorzystania z pełnomocnika konieczne jest wykazanie co najmniej dwóch interesów danego uczestnika. Nie jest to jednak wnioskowanie prawidłowe. W orzecznictwie słusznie przyjmuje się, że samo tylko użycie w treści normy prawnej liczby mnogiej dla określenia przedmiotu bezpośredniej ochrony, przedmiotu czynności sprawczej lub środka służącego do popełnienia przestępstwa nie oznacza, że ustawodawca używa jej w znaczeniu zwrotu: „co najmniej dwa”, a więc w celu ograniczenia podstawy odpowiedzialności. Wymienienie przez ustawodawcę określonych w treści norm karnych przedmiotów w liczbie mnogiej nie jest zabiegiem zmierzającym do wyłączenia odpowiedzialności w wypadkach, kiedy przedmiot ten *in concreto* jest

---

³³ Szerzej zob. J. Kosonoga, *Ochrona praworządności oraz interes społeczny jako granice prokuratorskiej ingerencji w postępowanie prywatnoskargowe*, w: M. Rogalski, J. Kosonoga, J. Dąbrowski (red.), *Prawo karne na przełomie wieków. Księga Jubileuszowa Profesora Ryszarda A. Stefańskiego*, Warszawa 2025, s. 633 i n.; zob. również A. Moszerer, *Stanowisko i czynności procesowe prokuratora w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1957; K. Stefko, *Udział prokuratora w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1956; S. Włodyka, *Powództwo prokuratora w polskim procesie cywilnym*, Warszawa 1957; W. Masewicz, *Prokurator w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1975. W literaturze zagranicznej zob.: J. Raz, *The Rule of Law and Its Virtue*, „Law Quarterly Review” 1977, nr 2, s. 211–215; R.S. Summers, *The Ideal Socio-Legal Order. Its Rule of Law Dimension*, „Ratio Iuris” 1988, nr 2, s. 154 i n.; L. Fuller, *The Morality of Law*, New Heaven 1964, s. 39.

³⁴ S. Dubisz (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. V, Warszawa 2003, s. 302.

³⁵ S. Dubisz (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. II, Warszawa 2003, s. 1196.

jeden³⁶. Pogląd ten, jakkolwiek odnosi się do prawa materialnego, można wprost odnieść także do interpretacji treści art. 87 k.p.k.

Poza tym nie powinno ulegać wątpliwości, że chodzi jedynie o konkretne postępowanie karne z udziałem osoby niebędącej w nim stroną, nie zaś każde inne – jak sugeruje się w literaturze³⁷ – w tym np. administracyjne, czy prowadzone przed organem międzynarodowym, jeżeli toczy się w tym samym czasie. Przemawia za tym wykładnia językowa. Chodzi o interesy występujące w konkretnym, toczącym się już postępowaniu. Poza tym ocena potrzeby udziału pełnomocnika w tym innym postępowaniu może rysować się zupełnie odmiennie niż na tle okoliczności prowadzonej sprawy.

Przesłanka, o jakiej mowa w art. 87 § 2 k.p.k., w pierwszej kolejności podlega subiektywnej ocenie osoby, która zamierza ustanowić pełnomocnika, w drugiej natomiast – organu procesowego, którego osąd powinien być zobiektywizowany. Wymóg obiektywnej oceny – rozumianej nie tylko jako nieuzasadnione (pozytywne lub negatywne) nastawienie do jednej ze stron postępowania, ale także nieznajdujące podstaw w realiach rozpoznawanej sprawy przewartościowywanie lub niedowartościowywanie okoliczności przemawiających za taką lub inną racją³⁸ – wynika pośrednio z art. 4 k.p.k., ale także z regulacji pozakodeksowych³⁹. Ze względów gwarancyjnych w doktrynie zasadnie przyjmuje się, że beneficjentem zasady obiektywizmu (art. 4 k.p.k.) jest nie tylko oskarżony, ale również inni uczestnicy postępowania, w tym np. pokrzywdzony czy oskarżyciel posiłkowy⁴⁰. Stąd też – jakkolwiek obserwacja praktyki mogłaby skłaniać do tezy przeciwnej – nie sposób podzielić poglądu, że ocena interesu osoby niebędącej stroną jako przesłanka ustanowienia pełnomocnika nie podlega obiektywnej ocenie organu procesowego⁴¹. Dokonując takiej oceny, organ procesowy powinien jednak uwzględnić indywidualną perspektywę podmiotu uprawnionego, którą wyznaczają m.in. zakres jego uprawnień procesowych, rodzaj i rozmiar ewentualnych konsekwencji procesowych, czy także jego osobiste predyspozycje.

---

³⁶ Uchwała SN z dnia 21 listopada 2001 r., I KZP 26/01, OSNKW 2002, nr 1–2, poz. 4, z gło-
sami: O. Sitarz, „Państwo i Prawo” 2003, nr 10, s. 127; P. Palki, M. Przetak, „Przegląd Sądowy”
2003, nr 11–12, s. 181; M. Klubińskiej, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 12, s. 107; W. Marcinkow-
skiego, „Prokurator” 2002, nr 2, s. 104; por. także wyrok SA w Lublinie z dnia 18 grudnia 2001 r.,
II AKa 270/01, „Prokuratura i Prawo” 2002, nr 12, poz. 30; podobnie wyrok SA we Wrocławiu
z dnia 21 lutego 2003 r., II AKa 586/02, OSA 2003, nr 5, poz. 45; odmiennie jednak wyrok SA
w Lublinie z dnia 29 kwietnia 2002 r., II AKa 330/02, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 4, poz. 19.

³⁷ M. Piech, *Odmowa dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika osoby niebędącej
stroną*, w: P. Hofmański (red.), *Kluczowe problemy procesu karnego*, Warszawa 2011, s. 328.

³⁸ P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do
art. 1–296*, Warszawa 2007, s. 40–41.

³⁹ Szerzej zob. J. Kosonoga, w: R.A. Stefański, S. Zabłocki (red.), *Kodeks postępowania karnego.
Tom I. Komentarz do art. 1–166*, Warszawa 2017, s. 86 i n.

⁴⁰ Z. Gostyński, S. Zabłocki, w: J. Bratoszewski, L. Gardocki, Z. Gostyński, S.M. Przyjemski,
R.A. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks...*, op. cit., s. 206; J. Grajewski, w: J. Grajewski, L.K. Paprzycki,
S. Steinborn, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2010, s. 51–52; zob. również
wyrok SN z dnia 6 lutego 1967 r., VI KZP 18/67, OSNKW 1967, nr 11, poz. 114, z aprobującą
głosą S. Waltośa, „Nowe Prawo” 1968, nr 2, s. 317 i n. Trafnie zauważa się także, że kodeksowe
ujęcie zasady obiektywizmu jest zbyt wąskie (S. Waltoś, *Glosa do wyroku SN z 6.02.1967 r.*, VI KZP
18/67, „Nowe Prawo” 1968, nr 2, s. 318).

⁴¹ Tak M. Piech, *Odmowa dopuszczenia...*, op. cit., s. 327; odmiennie np. P. Niedzielał,
K. Petryna, w: A. Kryże, P. Niedzielał, K. Petryna, T.E. Wirzman, *Kodeks...*, op. cit., s. 199.

POSTĘPOWANIE W PRZEDMIOCIE DOPUSZCZENIA
PEŁNOMOCNIKA DO UDZIAŁU W CZYNNOŚCIACH

Schemat wprowadzenia pełnomocnika do postępowania opiera się na jego pierwotnym ustanowieniu przez osobę uprawnioną (art. 87 § 2 k.p.k.), a następnie zweryfikowaniu tego przez organ procesowy (art. 87 § 3 k.p.k.). Ustanowienie pełnomocnika oznacza, że może on działać w postępowaniu od chwili ustanowienia. Ustawa nie wymaga pozytywnej decyzji w tym zakresie, możliwa jest jednak decyzja odmowna, jeżeli organ procesowy uzna, że nie wymaga tego obrona interesów osoby niebędącej stroną. Brak decyzji negatywnej uprawnia pełnomocnika do działania w postępowaniu. Takie unormowanie tej kwestii – jak słusznie wskazuje się w literaturze – oznacza, że ustawa przewiduje domniemanie istnienia potrzeby obrony interesów osoby niebędącej stroną przy pomocy pełnomocnika⁴². Zaletą tego rozwiązania jest możliwość wręcz natychmiastowego ustanowienia pełnomocnika, pewnym mankamentem – nieznanymi okolicznościami uzasadniającymi jego wstąpienie do procesu. Słusznie zauważa się, że nie wskazuje się ich w pełnomocnictwie, co oznacza, że nie są one znane organowi procesowemu; ze względów taktycznych osoba ustanawiająca pełnomocnika może nie być przy tym zainteresowana wskazywaniem, o jakie interesy procesowe konkretnie chodzi⁴³. Wykazanie interesu może w związku z tym nastąpić przy okazji danej czynności, np. w związku ze stawieniem się świadka wraz z pełnomocnikiem na czynność przesłuchania. Ze względów gwarancyjnych nie sposób też wykluczyć, że uzasadnienie przesłanki z art. 87 § 2 k.p.k. zostanie zaprezentowane w odrębnym piśmie procesowym. Samo pełnomocnictwo może być natomiast udzielone albo na piśmie, albo przez oświadczenie do protokołu prowadzącego postępowanie karnego (art. 83 § 2 k.p.k. w zw. z art. 88 § 1 k.p.k.).

Odmowa dopuszczenia pełnomocnika do udziału w postępowaniu przybiera – w zależności od etapu – formę zarządzenia prokuratora lub postanowienia sądu (*arg. ex art. 93 § 1*)⁴⁴. Zarządzenie prokuratora może być zaskarżone na podstawie art. 302 § 1 k.p.k., albowiem odmowa dopuszczenia do udziału pełnomocnika narusza prawa osoby uprawnionej do jego ustanowienia. Na postanowienie sądu o odmowie dopuszczenia pełnomocnika do udziału w postępowaniu zażalenie nie przysługuje.

Pewne wątpliwości może wywoływać kwestia tego, czy osoba niebędąca stroną postępowania może domagać się ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Z jednej strony twierdzi się, że *de lege lata* nie ma podstaw do wyznaczenia pełnomocnika z urzędu, albowiem pełnomocnictwo opiera się wyłącznie na wyborze⁴⁵; prawo ubogich nie przysługuje osobie, która w toczącym się postępowaniu nie posiada statusu strony procesowej⁴⁶. Z drugiej jednak zasadnie zauważa się, że art. 88 § 1 k.p.k., który odsyła do odpowiedniego stosowania art. 78 § 1 k.p.k., nie różnicuje podmio-

⁴² R.A. Stefański, *Pełnomocnik...*, op. cit., s. 46–47.

⁴³ M. Piech, *Odmowa dopuszczenia...*, op. cit., s. 328.

⁴⁴ A.R. Światłowski, *Radca prawny...*, op. cit., s. 30 i n.

⁴⁵ F. Prusak, *Komentarz do kodeksu...*, op. cit., s. 314.

⁴⁶ E. Bienkowska, *Pokrzywdzony w postępowaniu karnym po zmianach z dnia 11 marca 2016 r.*, „Prokuratura i Prawo” 2016, nr 10, s. 6–26; K. Eichstaedt, w: D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2025, art. 87.

tów składających takie żądanie, co oznacza, że może wystąpić z takim żądaniem każdy podmiot uprawniony do ustanowienia pełnomocnika⁴⁷. Poza tym wnioszek taki wynika z formuły odpowiedniego stosowania przepisów prawa. W doktrynie powszechnie przyjmuje się, że może ono doprowadzić do trzech rezultatów, tj. sytuacji, kiedy przepisy stosowane odpowiednio nie ulegną żadnym modyfikacjom; zostaną zastosowane po uprzedniej zmianie, bądź też nie zostaną zastosowane w ogóle⁴⁸. Jakkolwiek więc odpowiednie stosowanie przepisów jest konstrukcją zbliżoną do *analogii legis* i polega na „stosowaniu jakiegoś przepisu czy normy prawnej do przypadku podobnego, lecz przez przepisy nie unormowanego”⁴⁹, to jednak nie ma w nim miejsca na pełną dowolność. Każdorazowo należy bowiem dokonać wyboru pomiędzy stosowaniem przepisów wprost (bez modyfikacji), stosowaniem przepisu po dokonaniu zmian (zmodyfikowanego) oraz odmową zastosowania określonego przepisu. Rozstrzygnięcie, który z tych trzech wariantów jest właściwy, powinno być wynikiem wykładni systemowej i funkcjonalnej, uwzględniającej nie tylko podobieństwa, ale także, a może przede wszystkim – różnice między instytucjami, do których należy przepis odsyłający i przepis odesłania⁵⁰. Najczęściej następuje druga z wymienionych sytuacji. Modyfikacja przepisu powinna w takim przypadku polegać na uzupełnieniu regulacji, w której zawarto przepis odsyłający w sposób uwzględniający charakter tej instytucji oraz taki, by nie był sprzeczny z przepisami, do których ma mieć zastosowanie; powinna ona doprowadzić do stworzenia wraz z przepisem odsyłającym takiej normy prawnej, która będzie regulowała określoną sferę w przepisach, w których funkcjonuje przepis odsyłający, w sposób zgodny z ich istotą oraz zawartymi w nich unormowaniami⁵¹. W analizowanym przypadku nie zachodzą jednak podstawy do modyfikacji czy odstąpienia od stosowania art. 88 § 1 k.p.k. wprost do instytucji pełnomocnictwa⁵². Wręcz przeciwnie, istnieją silne racje za tym, aby nie różnicować pod tym względem

---

⁴⁷ R.A. Stefański, *Pełnomocnik...*, op. cit., s. 52–53, i jednocześnie, jak wskazuje powołany Autor, decyzja prezesa w przedmiocie przyznania lub odmowy przyznania pełnomocnika z urzędu dla osoby niebędącej stroną nie rozstrzyga przesłanek z art. 87 § 2 k.p.k. tj. czy wymaga tego interes osoby niebędącej stroną, albowiem ta materia zarezerwowana jest dla prokuratora i sądu rozstrzygającego w zakresie dopuszczenia lub nie pełnomocnika takiej osoby do czynności postępowania. Co do instytucji pełnomocnika z urzędu w procesie karnym – por. także postanowienie SN z dnia 16 listopada 2000 r., I KZP 32/00, OSNKW 2000, nr 11–12, poz. 98.

⁴⁸ J. Nowacki, „Odpowiednie” stosowanie przepisów prawa, „Państwo i Prawo” 1964, nr 3, s. 370–371; J. Nowacki, *Analogia legis*, Warszawa 1966, s. 135 i n.; J. Wróblewski, *Przepisy odsyłające*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego. Nauki Humanistyczno-Społeczne” 1964, z. 35, s. 35; A. Błachnio-Parzych, *Przepisy odsyłające systemowo (wybrane zagadnienia)*, „Państwo i Prawo” 2003, nr 1, s. 43 i n.; M. Hauser, *Odpowiednie stosowanie przepisów prawa – uwagi porządkujące*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2005, T. LXV, Wrocław, s. 151 i n.; uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 30 stycznia 2001 r., I KZP 50/00, OSNKW 2001, z. 3–4, poz. 16.

⁴⁹ J. Nowacki, *Analogia legis...*, op. cit., s. 9, 156.

⁵⁰ L. Morawski, *Wykładnia w orzecznictwie sądów. Komentarz*, Toruń 2002, s. 299–300.

⁵¹ J. Nowacki, „Odpowiednie” stosowanie..., op. cit., s. 372–373, 376; J. Wróblewski, *Pisma wybrane*, Warszawa 2015, s. 272; A. Malinowski, *Redagowanie tekstu prawnego. Wybrane wskazania logiczno-jezykowe*, Warszawa 2008, s. 183.

⁵² Zob. postanowienie SN z dnia 16 listopada 2000 r., I KZP 32/00, OSNKW 2000, nr 11–12, poz. 98.

sytuacji oskarżonego i osoby niebędącej stroną. Wynikają one przede wszystkim z *ratio legis* art. 78 § 1 k.p.k. i potrzeby ochrony praw osób niezamożnych.

Jednakowy zakres uprawnień procesowych oskarżonego ubiegającego się o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz innej strony domagającej się wyznaczenia pełnomocnika z urzędu realizuje się w takim samym trybie rozpoznawania wniosków w tym przedmiocie⁵³. Pełnomocnika z urzędu wyznacza prezes sądu właściwy do rozpoznania sprawy, jeśli w sposób należyty wykazane zostanie, że osoba żądająca wyznaczenia pełnomocnika nie jest w stanie ponieść kosztów jego ustanowienia bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny (art. 78 § 1 k.p.k. w zw. z art. 88 § 1 k.p.k.)⁵⁴. Zasadnie zauważa się w doktrynie, że odmiennie przedstawia się sytuacja podmiotu niebędącego osobą fizyczną, gdyż do takiego podmiotu nie ma odniesienia przesłanka wskazana w art. 78 § 1 k.p.k., mianowicie, że nie jest on w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny, która dotyczy wprost jedynie osoby fizycznej. W tym zakresie, na podstawie odesłania z art. 89 k.p.k., zastosowanie znajdują odpowiednie przepisy k.p.c.⁵⁵ Wyznaczając pełnomocnika z urzędu, prezes sądu nie bada, czy wymaga tego ochrona interesów osoby ubiegającej się o takie wyznaczenie. Decyzja w tym zakresie pozostawiona została prokuratorowi lub sądowi (art. 87 § 3 k.p.k.)⁵⁶.

Trafnie wskazuje się, że ustanowienie pełnomocnika jest zawsze fakultatywne. Ustawodawca nie przewidział pełnomocnictwa obligatoryjnego⁵⁷, jakkolwiek w literaturze pojawiały się postulaty wprowadzenia przepisu zobowiązującego organ procesowy do ustanowienia pełnomocnika z urzędu w wypadku oczywistej bezradności osoby uprawnionej⁵⁸.

Pełnomocnik strony nie jest ograniczony co do kierunku czynności podejmowanych w imieniu swojego mocodawcy, i stąd każda czynność, nawet niekorzystna dla reprezentowanego, podjęta w granicach umocowania, wywołuje dla niego skutki, w tym również niekorzystne. Dotyczy to także zaniechania podjęcia czynności, a w szczególności wniesienia środka odwoławczego czy uchybienia terminu z tym środkiem związanemu⁵⁹.

---

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Szerzej zob. R.A. Stefański, *Prawo do wyznaczenia obrońcy z urzędu ze względu na niezamożność*, w: A. Gerecka-Żołyńska, P. Górecki, H. Paluszkiwicz, P. Wiliński (red.), *Skargowy model procesu karnego. Księga ofiarowana Prof. S. Stachowiakowi*, Warszawa 2008, s. 343–358; zob. również J. Kosonoga, *Appointed Counsel for the Defence in the Polish Criminal Proceeding*, „Ius Novum” 2016, nr 2, s. 95–111.

⁵⁵ R.A. Stefański, *Pełnomocnik...*, op. cit., s. 53–54.

⁵⁶ Ibidem, s. 54.

⁵⁷ Ibidem, s. 52–53.

⁵⁸ W. Posnow, *Pełnomocnik w procesie karnym (uwagi na tle regulacji w k.p.k. z 1997 r.)*, w: L. Bogunia (red.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, t. 2, Wrocław 1997, s. 151.

⁵⁹ Postanowienie SN z dnia 20 maja 1997 r., V KZ 45/97, OSN „Prokuratura i Prawo” 1997, nr 11, poz. 3.

UWAGI KOŃCOWE

De lege lata prawo osób niebędących stronami do ustanowienia pełnomocnika nie jest w doktrynie oceniane jednoznacznie. Przeważają niepozbawione racji opinie krytyczne. Kwestionuje się nie tylko użycie w treści art. 87 § 3 k.p.k. wyjątkowo nieostrego i ocennego wyrażenia jako przesłanki niedopuszczenia pełnomocnika. Zwraca się także uwagę, że jeżeli jakiejś osobie przyznaje się uprawnienie w procesie, to powinna ona mieć też możliwość korzystania w danym zakresie z fachowej pomocy. Osoba taka, pozbawiona możliwości skorzystania z pomocy pełnomocnika, może nie zrealizować swojego uprawnienia, zwłaszcza gdy dla skorzystania z niego konieczna jest wiedza prawnicza⁶⁰. Wskazuje się brak obiektywnych kryteriów, którymi sąd lub prokurator powinien kierować się, pozbawiając osobę niebędącą stroną możliwości ochrony swoich interesów przy pomocy pełnomocnika, a nadto, że odmowa taka może poważnie zagrażać skuteczności składanych przez te osoby środków odwoławczych⁶¹.

Poza sporem powinno pozostawać twierdzenie, że od strony podmiotowej katalog osób uprawnionych do skorzystania z pomocy pełnomocnika ujęty został bardzo szeroko. W pewnym uproszczeniu można przyjąć, że obejmuje on każdego, jeśli tylko jego interesy tego wymagają. Naturalną konsekwencją takiego założenia jest fakt, że rodzaj i waga interesów procesowych, które mogą wymagać ochrony są bardzo zróżnicowane. Ustawodawca pozostawił w tym aspekcie na ocenę *in concreto*, odnosząc ją do konkretnego uczestnika i konkretnego układu procesowego. Do rozważenia jest jednak podmiotowe zróżnicowanie sytuacji prawnej osoby uprawnionej do korzystania z pomocy pełnomocnika i to na trzech poziomach.

Po pierwsze, *de lege lata* największy deficyt ochrony interesów procesowych przez pełnomocnika zachodzi bez wątpienia w przypadku osoby podejrzanej, czy też szerzej – tych wszystkich osób niebędących stroną, co do których podjęto czynności procesowe ukierunkowane na ich ściganie karne. Jak już wspomniano, jest to wprawdzie termin ustawy, ale niezdefiniowany. Problem statusu osoby podejrzanej jest szeroko dyskutowany w literaturze i – zwłaszcza w kontekście zapewnienia skutecznego prawa do obrony⁶² – na tyle ważki, że postulat jego uregulowania staje się coraz

⁶⁰ W. Daszkiewicz, *Prawo karne procesowe. Zagadnienia ogólne*, Bydgoszcz 2000, s. 282.

⁶¹ W. Posnow, *Pełnomocnik...*, op. cit., s. 149.

⁶² Istotne jest w tym przypadku zwłaszcza pełne wdrożenie dyrektywy 2013/48/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym Europejskiego Nakazu Aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz. Urz. UE L 294/1 z dnia 6 listopada 2013 r.); zob. w szczególności art. 3 ust. 2 w zw. z art. 2 ust. 1 dyrektywy; zob. również Opinia Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego w sprawie implementacji w prawie polskim dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r., s. 2–4, oprac. S. Steinborn, <https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/komisje-kodyfikacyjne/komisja-kodyfikacyjna-prawa-karnego/opinie-komisji-kodyfikacyjnej-prawa-karnego> (dostęp: 6.02.2025); K. Oleksy, *Bezpośredni skutek „dyrektywy obrończej” w polskim procesie karnym*, „Problemy Prawa Karnego” 2019, T. 3, s. 42; A. Gajda, *Umocnienie praw jednostki w postępowaniu karnym w Unii Europejskiej a dyrektywa w sprawie dostępu do adwokata*, „Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia i prace” 2014, nr 1, s. 11; A. Klamczyńska,

bardziej pilny. Z pewnością rozwiąłyby to także problemy związane z ustanawianiem pełnomocnika dla osób niebędących stroną o statusie zbliżonym do osoby podejrzanej. Postulaty w tym zakresie były już zgłaszane w doktrynie. Z jednej strony wskazywano na potrzebę wprowadzenia do Kodeksu postępowania karnego definicji legalnej osoby podejrzanej i wyposażenia jej w prawo do obrony, w tym prawo do korzystania z obrońcy przy jednoczesnym pozostawieniu bez zmian konstrukcji podejrzanego⁶³. Z drugiej natomiast postulowano redefinicję podejrzanego ukierunkowaną na przesunięcie na wcześniejszy etap momentu nabycia statusu podejrzanego. Interesująca wydaje się ta druga koncepcja, która zakłada koniunkcję dwóch przesłanek⁶⁴: materialnej, w postaci uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego przez daną osobę, oraz formalnej, w postaci podjęcia czynności procesowej skierowanej na jej ściganie, jak np. zatrzymanie, okazanie, pobranie materiału dowodowego lub dokonanie innych czynności wskazanych w art. 74 § 3 k.p.k., przeszukanie zajmowanego przez nią lokalu lub jej pojazdu, objęcie podsłuchem procesowym⁶⁵. Koncepcja ta bliska jest rozwiązaniom niemieckiego kodeksu postępowania karnego, który nie wprowadza formalnej definicji podejrzanego. Status podejrzanego (*Beschuldigter*) można uzyskać bądź to przez przesłuchanie w takim charakterze, bądź też przez dokonanie czynności, które dopuszczalne są wyłącznie wobec podejrzanego. Wola ścigania – przy zaistnieniu podejrzenia popełnienia przestępstwa – musi zostać jednak obiektywnie zmanifestowana i przejawiać się w konkretnej czynności skierowanej przeciwko danej osobie. W piśmiennictwie niemieckim wskazuje się, że tamtejszy ustawodawca celowo zrezygnował z wymogu wyraźnego, formalnego przedstawienia zarzutów, gdyż wówczas organy ścigania mogłyby obchodzić przewidziany w § 163a ust. 4 StPO wymóg poinformowania podejrzanego o zarzutach i pouczenia o prawach, wstrzymując się z wyraźnym obwinieniem podejrzanego⁶⁶. Normatywne uregulowanie statusu osoby

---

T. Ostropolski, *Prawo do adwokata w Dyrektywie 2013/48/UE – tło europejskie i implikacje dla polskiego ustawodawcy*, <https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/handle/11320/21933> (dostęp: 6.02.2025). W kontekście standardu strasburskiego zob. wyrok ETPC z dnia 27 listopada 2008 r. w sprawie *Salduz przeciwko Turcji*, skarga nr 36391/02; wyrok ETPC z dnia 24 września 2009 r. w sprawie *Pishchalnikow przeciwko Rosji*, skarga nr 7025/04; wyrok ETPC z dnia 14 października 2010 r. w sprawie *Brusco przeciwko Francji*, skarga nr 1466/07; zatrzymanie lub tymczasowe aresztowanie – wyrok ETPC z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie *Adamkiewicz przeciwko Polsce*, skarga nr 54729/00; wyrok ETPC z dnia 18 stycznia 2022 r. w sprawie *Atristain Gorosabel przeciwko Hiszpanii*, skarga nr 15508/15; okazanie – wyrok ETPC z dnia 13 września 2011 r. w sprawie *Serif Oner przeciwko Turcji*, skarga nr 50356/08; odtworzenie przebiegu zdarzenia – wyrok ETPC z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie *Shabelnik przeciwko Ukrainie*, skarga nr 16404/03 (wszystkie dostępne w bazie HUDOC).

⁶³ Zob. np. R.A. Stefański, *Prawo do obrony osoby podejrzanej*, w: T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski (red.), *Z problematyki funkcji procesu...*, op. cit., s. 257; G. Krysztofiuk, *Prawo do obrony osoby podejrzanej oraz faktycznie podejrzanego – uwagi na tle uchwał SN z dnia 26 kwietnia 2007 r.*, I KZP 4/07 oraz z dnia 20 września 2007 r., I KZP 26/07, w: B.T. Bienkowska, D. Szafrański (red.), *Problemy prawa polskiego i obcego w ujęciu historycznym, praktycznym i teoretycznym. Część druga*, Warszawa 2009, s. 163.

⁶⁴ Por. A. Murzynowski, *Faktycznie podejrzanym...*, op. cit., s. 39; F. Prusak, *Podstawa faktyczna przedstawienia zarzutów w procesie karnym*, „Palestra” 1971, nr 6, s. 50 i n.

⁶⁵ S. Steinborn, M. Wąsek-Wiaderek, *Moment uzyskania statusu...*, op. cit., s. 447; S. Steinborn, *Status osoby podejrzanej w procesie karnym z perspektywy Konstytucji RP (uwagi de lege lata i de lege ferenda)*, w: P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel (red.), *Państwo prawa i prawo karne. Księga Jubileuszowa Prof. A. Zolla*, t. 2, Warszawa 2012, s. 1800 i n.

⁶⁶ Zob. C. Roxin, B. Schünemann, *Strafverfahrensrecht. Ein Studienbuch*, München 2009, s. 176.

podejrzanej i wyposażenie jej w prawo do obrony formalnej rozwiązałyby istniejący *de lege lata* problem deficytu prawa do pełnomocnika tej kategorii osób niebędących stroną i zakresu ochrony ich interesów procesowych.

Nie jest to, oczywiście, jedyna możliwa konstrukcja normatywna. Podobne rozwiązania, oparte na regulacjach francuskich, zgłaszano już w doktrynie, wzorując się w tym zakresie na instytucji świadka z asystą⁶⁷, czy też ściślej tzw. „świadka wspomaganego” (fr. *un témoin assisté*)⁶⁸. Proponuje się w tym kontekście przyznanie świadkowi żądania przesłuchania go w charakterze osoby podejrzanej, jeżeli byłby on wymieniony w treści zawiadomienia o przestępstwie jako potencjalny sprawca, bądź z informacji znajdujących się w aktach sprawy wynikałoby uzasadnione podejrzenie, że dana osoba jest sprawcą czynu będącego przedmiotem postępowania. O takim uprawnieniu należałoby taką osobę pouczyć, a decyzje podejmowałby prokurator, wydając w tym przedmiocie postanowienie zaskarżalne do sądu. Propozycja ta – jakkolwiek godna przemyślenia – jest jednak o tyle niedoskonała, że jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, wydaje się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go⁶⁹. Przesłanka uzyskania statusu osoby podejrzanej pokrywałaby się tym samym z przesłanką przedstawienia zarzutów.

Po drugie, wyłączenie osób podejrzanych z dyspozycji art. 87 § 2 k.p.k. nie zamyka drogi do poszukiwania innych kategorii uczestników postępowania, których interes jest na tyle istotny i oczywisty, że pozostawienie obecnej, uznaniowej formuły jego ochrony przez pełnomocnika wydaje się niewystarczające. Egzemplifikując, w rachubę mogą wchodzić przypadki świadka małoletniego lub świadka z zaburzeniami (art. 185a–c k.p.k.⁷⁰), takiego, który ma zostać przesłuchany

---

⁶⁷ Zob. K. Żyła, *Prawo do obrony a przesłuchanie osoby podejrzanej w procesie karnym*, „Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis” 2021, nr 1, s. 178–180.

⁶⁸ W prawie francuskim status świadka wspomaganego został wprowadzony w 1987 r. i jest regulowany przez ustawę o domniemaniu niewinności z 2000 r. Natomiast szczegółowe regulacje dotyczące gwarancji proceduralnych związanych z czynnościami związanymi ze świadkami wspomaganymi zostały określone w art. 113-1–113-8 francuskiego kodeksu postępowania karnego. Jest to status pośredni między statusem świadka a statusem oskarżonego. Nadaje go sędzia śledczy (fr. *un juge d’instruction*), gdy nie zostały spełnione warunki do postawienia go w stan oskarżenia, a jednocześnie zachodzi podejrzenie popełnienia przez niego czynu. Dana osoba może uzyskać status świadka wspomaganego m.in. wtedy, gdy jest osobą wskazaną przez pokrzywdzonego lub świadka. W przeciwieństwie do oskarżonego, świadek wspomagany nie może zostać umieszczony w areszcie tymczasowym, ani zostać objęty elektroniczną kontrolą miejsca pobytu. Nie składa on przyrzeczenia, które warunkuje odpowiedzialność za składanie fałszywych zeznań (art. 113-7 francuskiego k.p.k.), przysługuje mu prawo ustanowienia obrońcy (art. 113-3 francuskiego k.p.k.). Świadek wspomagany, który został już przesłuchany przez sędziego, może zostać objęty dochodzeniem, jeżeli w jego toku pojawią się przeciwko niemu poważne lub potwierdzające dowody.

⁶⁹ Zob. szerzej J. Kosonoga, w: R.A. Stefański (red.), *System Prawa Karnego Procesowego*. Tom X. *Postępowanie przygotowawcze*, Warszawa 2016, s. 748 i n.

⁷⁰ Ustawodawca dostrzega szczególną sytuację tych kategorii świadków nie tylko wprowadzając szczególny tryb przesłuchania, ale także przewidując prawo pełnomocnika do udziału w posiedzeniu w przedmiocie przesłuchania. Nie przesadza to jednak o prawie świadka do pełnomocnika na innych zasadach niż określone w art. 87 § 2 k.p.k., chyba, że świadek posiada jednocześnie status strony, np. pokrzywdzonego (art. 87 § 1 k.p.k.).

na okoliczności związane z ochroną informacji niejawnych (art. 179–180 k.p.k.), czy też składającego poręczenie majątkowe, zwłaszcza w związku z posiadaniem w przedmiocie orzeczenia przepadku (art. 270 § 2 k.p.k.)⁷¹. Zwiększenie ich gwarancji procesowych mogłoby nastąpić bądź to przez dodanie ich do katalogu podmiotów wskazanych w art. 87 § 1 k.p.k., bądź przez wyraźne wskazanie, że przysługuje im samoistne prawo do ustanowienia pełnomocnika, tak jak uczynił to ustawodawca chociażby w art. 91a k.p.k., art. 556 § 3 k.p.k. Podobne rozwiązanie przyjęto np. w niemieckiej procedurze karnej, dopuszczając na określonych zasadach adwokata do udziału w przesłuchaniu świadka („Zeugenbeistandt” – art. 68b niemieckiego k.p.k.), m.in. wtedy, gdy zachodzą „interesy godne ochrony” (*schutzwürdige Interessen*).

Po trzecie, dla pozostałej kategorii osób wystarczający wydaje się aktualny stan *de lege lata*.

Do rozważenia są także inne rozwiązania, jak chociażby zgłaszany już przez NRA⁷² postulat nieograniczonego dostępu do pełnomocnika, przy jednoczesnym założeniu, że jego nieobecność na terminie czynności procesowej nie stanowi przeszkody w jej przeprowadzeniu, czy też propozycja zaskarżalności odmowy dopuszczenia pełnomocnika także na etapie postępowania sądowego⁷³, lub sugestia przyznania zażalenia na odmowę dopuszczenia pełnomocnika do udziału w czynnościach postępowania przygotowawczego, skierowanego do prokuratora bezpośrednio przełożonego z obowiązkiem przekazania tego środka bezpośrednio do sądu w razie nieuwzględnienia zażalenia⁷⁴.

Wydaje się jednak, że podmiotowe zróżnicowanie zakresu prawa do pełnomocnika i uzależnienie go od poziomu ochrony interesów osób niebędących stronami pełniej oddaje ideę pełnomocnictwa i pozwala jednocześnie na zachowanie właściwej proporcji pomiędzy sprawnością postępowania a prawem do pełnomocnika.

BIBLIOGRAFIA

- Adamczyk M., *Profesjonalny pełnomocnik w postępowaniu karnym jako gwarant ochrony praw stron postępowania karnego*, w: J. Karaźniewicz, T. Kuczur (red.), *Karnomaterialne i procesowe instrumenty ochrony jednostki przed nadużyciami władzy państwowej*, Toruń 2015.
- Baj A., *Czy osoba podejrzana jest stroną postępowania przygotowawczego?*, „Prokuratura i Prawo” 2016, nr 10.

---

⁷¹ W przypadku poręczającego ustawa przewiduje jedynie jego prawo do udziału w posiadaniu w przedmiocie przepadku przedmiotu poręczenia lub ściągnięcia sumy poręczenia (art. 270 § 2 k.p.k.).

⁷² Uchwała NRA nr 623/2025 z dnia 20 marca 2025 r. w sprawie złożenia w interesie publicznym petycji dotyczącej zmiany art. 87 Kodeksu postępowania karnego, zob. również P. Starzyński, w: C. Kulesza (red.), *System Prawa Karnego Procesowego...*, op. cit., s. 1063.

⁷³ M. Piech, *Odmowa dopuszczenia...*, op. cit., s. 323–332.

⁷⁴ Zob. np. wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 12 października 2018 r. II.511.1613.2014.MK, <https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Wyst%C4%85pienie%20do%20Ministra%20Sprawiedliw%C5%9Bci%20w%20sprawie%20pe%C5%82nomocnika%20osoby%20nie%20b%C4%99d%C4%85cej%20stron%C4%85%20post%C4%99powania.pdf> (dostęp: 6.02.2025).

- Bieńkowska E., *Pokrzywdzony w postępowaniu karnym po zmianach z dnia 11 marca 2016 r.*, „Prokuratura i Prawo” 2016, nr 10.
- Błachnio-Parzych A., *Przepisy odsyłające systemowo (wybrane zagadnienia)*, „Państwo i Prawo” 2003, nr 1.
- Boratyńska K.T., Czarnecki P., w: K.T. Boratyńska, P. Czarnecki, A. Górski, A. Sakowicz, M. Warchoł, A. Ważny, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2016.
- Cieślak M., *Interes społeczny jako czynnik warunkujący prokuratorskie objęcie oskarżenia w sprawie prywatnoskargowej*, „Państwo i Prawo” 1956, nr 12.
- Czapigo A., *Osoba podejrzana jako podmiot uprawniony do wniesienia zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2009, nr 2.
- Czekaj M., *Ingerencja prokuratora w sprawach o przestępstwa prywatnoskargowe*, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 7–8.
- Daszkiewicz W., *Prawo karne procesowe. Zagadnienia ogólne*, Bydgoszcz 2000.
- Doda Z., *Zażalenie w procesie karnym*, Warszawa 1985.
- Doda Z., Gaberle A., *Kontrola odwoławcza w procesie karnym*, Warszawa 1997.
- Drozd A., *Analiza wybranych aspektów funkcjonowania instytucji pełnomocnika w kontradiktoryjnym procesie karnym*, w: A. Lach (red.), *Postępowanie dowodowe w świetle nowelizacji kodeksu postępowania karnego*, Toruń 2014.
- Dudka K., Mozgawa M., *Interes społeczny jako przesłanka prokuratorskiej ingerencji w ściganie przestępstw prywatnoskargowych w trybie art. 60 k.p.k.*, w: T. Grzegorzczak (red.), *Funkcje procesu karnego. Księga jubileuszowa Prof. J. Tylmana*, Warszawa 2011.
- Dudzik B., *Interes społeczny jako kryterium ingerencji prokuratora w ściganie przestępstw prywatnoskargowych*, w: A. Korybski, M.W. Kostycki, L. Leszczyński (red.), *Pojęcie interesu w naukach prawnych, prawie stanowionym i orzecznictwie sądowym Polski i Ukrainy. Materiały z seminarium (Lublin, 04.2005 r.)*, Lublin 2006.
- Eichstaedt K., w: D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I. Art. 1–424*, wyd. VII, Warszawa 2024.
- Eichstaedt K., w: D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2025.
- Flis-Świeczkowska M., *Rola pełnomocnika w świetle wzmocnienia zasady kontradiktoryjności procesu karnego*, w: P. Wiliński (red.), *Kontradiktoryjność w polskim procesie karnym*, Warszawa 2013.
- Flis-Świeczkowska M., *Wpływ udziału pełnomocnika w postępowaniu karnym na prawo pokrzywdzonego do sądu w znowelizowanej procedurze karnej*, w: D. Gil, E. Kruk (red.), *Reformy procesu karnego w świetle jego zasad*, Lublin 2016.
- Fuller L., *The Morality of Law*, New Heaven 1964.
- Gajda A., *Umocnienie praw jednostki w postępowaniu karnym w Unii Europejskiej a dyrektywa w sprawie dostępu do adwokata*, „Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia i Prace” 2014, nr 1.
- Gostyński Z., Zabłocki S., w: J. Bratoszewski, L. Gardocki, Z. Gostyński, S.M. Przyjemski, R.A. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2003.
- Grajewski J., w: J. Grajewski, L.K. Paprzycki, S. Steinborn, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2010.
- Groszyk H., Korybski A., *O pojęciu interesu w naukach prawnych (przegląd wybranej problematyki z perspektywy teoretycznoprawnej)*, w: A. Korybski, M.W. Kostycki, L. Leszczyński (red.), *Pojęcie interesu w naukach prawnych, prawie stanowionym i orzecznictwie sądowym Polski i Ukrainy. Materiały z seminarium (Lublin, 04.2005 r.)*, Lublin 2006.
- Grzegorzczak K., *Głosa do wyroku SN z 13.01.2000 r., III RN 116/99*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2002, nr 4.
- Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Artykuły 1–467. Komentarz*, Warszawa 2014.

- Grzegorzyc T., *Podmiot zbiorowy jako quasi-strona postępowania karnego i karnego skarbowego*, „Przegląd Sądowy” 2007, nr 2.
- Hauser M., *Odpowiednie stosowanie przepisów prawa – uwagi porządkujące*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2005, T. LXV, Wrocław.
- Hofmański P., Sadzik E., Zgryzek K., *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1–296*, Warszawa 2007.
- Kłak Cz.P., „Osoba podejrzana” oraz „potencjalnie podejrzana” w polskim procesie karnym a zasada *nemo se ipsum accusare tenetur*, „Ius Novum” 2012, nr 4, t. 6.
- Kmieciak R., *Glosa do postanowienia SN z 17.06.1994 r.*, WZ 122/94, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1995, nr 3–4.
- Kosonoga J., w: R.A. Stefański (red.), *System Prawa Karnego Procesowego. Tom X. Postępowanie przygotowawcze*, Warszawa 2016.
- Kosonoga J., w: R.A. Stefański, S. Zabłocki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1–166*, Warszawa 2017.
- Kosonoga J., *Appointed Counsel for the Defence in the Polish Criminal Proceeding*, „Ius Novum” 2016, nr 2.
- Kosonoga J., *Dobro wymiaru sprawiedliwości jako przesłanka dokonywania czynności procesowych*, w: W. Cieślak, S. Steinborn (red.), *Profesor Marian Cieślak – osoba, dzieło, kontynuacje*, Warszawa 2013.
- Kosonoga J., *Ochrona praworządności oraz interes społeczny jako granice prokuratorskiej ingerencji w postępowanie prywatnoscargowe*, w: M. Rogalski, J. Kosonoga, J. Dąbrowski (red.), *Prawo karne na przełomie wieków. Księga Jubileuszowa Profesora Ryszarda A. Stefańskiego*, Warszawa 2025.
- Krasny K., *Faktycznie podejrzany w procesie o charakterze aferowym*, „Problemy Praworządności” 1978, nr 8–9.
- Kremens K., w: D. Gruszecka, K. Kremens, K. Nowicki, J. Skorupka, *Proces karny*, red. J. Skorupka, Warszawa 2017.
- Kruszyński P., *Zasada domniemania niewinności w polskim procesie karnym*, Warszawa 1983.
- Krysztofiuk G., *Prawo do obrony osoby podejrzanej oraz faktycznie podejrzanego – uwagi na tle uchwał SN z dnia 26 kwietnia 2007 r.*, I KZP 4/07 oraz z dnia 20 września 2007 r., I KZP 26/07, w: B.T. Bieńkowska, D. Szafranski (red.), *Problemy prawa polskiego i obcego w ujęciu historycznym, praktycznym i teoretycznym. Część druga*, Warszawa 2009.
- Kulesza C., *Rola pełnomocnika w ochronie praw pokrzywdzonego*, w: L. Mazowiecka (red.), *Wiktymizacja wtórna. Geneza, istota i rola w przekształcaniu polityki traktowania ofiar przestępstw*, Warszawa 2012.
- Kwiatkowski Z., *Uprawnienia radcy prawnego w postępowaniu przygotowawczym*, w: T. Grzegorzyc (red.), *Funkcje procesu karnego. Księga jubileuszowa Prof. J. Tylmana*, Warszawa 2011.
- Lang J., *Z rozważań nad pojęciem interesu w prawie administracyjnym*, „Przegląd Prawa i Administracji” 1997, T. XXXVII.
- Lisińska J., *Podmioty uprawnione do ustanowienia pełnomocnika w procesie karnym*, „Palestra” 2014, nr 7–8.
- Ludwiczek A., *Sytuacja prawna adwokata udzielającego pomocy prawnej w trybie art. 245 § 1 k.p.k.*, „Problemy Prawa Karnego” 2001, nr 24.
- Malinowski A., *Redagowanie tekstu prawnego. Wybrane wskazania logiczno-jezykowe*, Warszawa 2008.
- Małolepszy A., *Uprawnienie oskarżonego do ustanowienia pełnomocnika w postępowaniach po uprawomocnieniu się wyroku*, w: T. Grzegorzyc, J. Izydorczyk, R. Olszewski (red.), *Z problematyki funkcji procesu karnego*, Warszawa 2013.

- Mańczuk M., *Rola pełnomocnika pokrzywdzonego w kontradiktoryjnym procesie karnym – uwagi na tle projektu nowelizacji z dnia 8 listopada 2012 r.*, w: P. Wiliński (red.), *Kontradiktoryjność w polskim procesie karnym*, Warszawa 2013.
- Masewicz W., *Prokurator w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1975.
- Morawski L., *Wykładnia w orzecznictwie sądów. Komentarz*, Toruń 2002.
- Moszerer A., *Stanowisko i czynności procesowe prokuratora w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1957.
- Murzynowski A., *Faktycznie podejrzany w postępowaniu przygotowawczym*, „Palestra” 1971, nr 10.
- Murzynowski A., *Udział obrońcy w postępowaniu przygotowawczym de lege lata*, „Palestra” 1987, nr 12.
- Niedziela P., Petryna K., w: A. Kryże, P. Niedziela, K. Petryna, T.E. Wirzman, *Kodeks postępowania karnego. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*, Warszawa 2001.
- Nowacki J., *Analogia legis*, Warszawa 1966.
- Nowacki J., *„Odpowiednie” stosowanie przepisów prawa*, „Państwo i Prawo” 1964, nr 3.
- Nowak P., *Definicja podejrzanego i oskarżonego a konstytucyjne prawo do obrony*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, nr 4.
- Nowe kodeksy karne z uzasadnieniami*, Warszawa 1997.
- Oleksy K., *Bezpośredni skutek „dyrektywy obrończej” w polskim procesie karnym*, „Problemy Prawa Karnego” 2019, T. 3.
- Piech M., *Odmowa dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika osoby niebędącej stroną*, w: P. Hofmański (red.), *Kluczowe problemy procesu karnego*, Warszawa 2011.
- Pikulski S., Szczechowicz K., *Zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie w świetle praw i wolności obywatelskich*, Olsztyn 2004.
- Posnow W., *Pełnomocnik w procesie karnym (uwagi na tle regulacji w k.p.k. z 1997 r.)*, w: L. Bogunia (red.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, t. 2, Wrocław 1997.
- Prusak F., *Komentarz do kodeksu postępowania karnego*, t. I, Warszawa 1999.
- Prusak F., *Pociągnięcie podejrzanego do odpowiedzialności w procesie karnym*, Warszawa 1973.
- Prusak F., *Podstawa faktyczna przedstawienia zarzutów w procesie karnym*, „Palestra” 1971, nr 6.
- Raz J., *The Rule of Law and Its Virtue*, „Law Quarterly Review” 1977, nr 2.
- Roxin C., Schünemann B., *Strafverfahrensrecht. Ein Studienbuch*, München 2009.
- Schaff L., *Zakres i formy postępowania przygotowawczego*, Warszawa 1961.
- Skretowicz E., *Faktycznie podejrzany w polskim procesie karnym*, w: P. Kruszyński (red.), *Wybrane zagadnienia procedury karnej. Księga pamiątkowa ku czci Prof. A. Murzynowskiego*, „Studia Iuridica” 1997, nr 33.
- Sobolewski Z., *Osoba podejrzana oraz potencjalnie podejrzana w znowelizowanym (2003) kodeksie postępowania karnego a gwarancje konstytucyjne*, w: Z. Sobolewski, G. Artymiak, Cz.P. Kłak (red.), *Problemy znowelizowanej procedury karnej*, Kraków 2004.
- Sobolewski Z., Sowiński P.K., w: G. Artymiak, M. Rogalski, M. Klejnowska (red.), *Proces karny. Część ogólna*, Warszawa 2012.
- Starzyński P., w: C. Kulesza (red.), *System Prawa Karnego Procesowego. Tom VI. Strony i inni uczestnicy postępowania karnego*, Warszawa 2016.
- Starzyński P., *Rola pełnomocnika pokrzywdzonego w realizacji funkcji ścigania*, w: T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski (red.), *Z problematyki funkcji procesu karnego*, Warszawa 2013.
- Stefański R.A., w: R.A. Stefański, S. Zabłocki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. I, Warszawa 2017.
- Stefański R.A., *Pełnomocnik w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 2.
- Stefański R.A., *Prawo do obrony osoby podejrzanej*, w: T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski (red.), *Z problematyki funkcji procesu karnego*, Warszawa 2013.

- Stefański R.A., *Prawo do wyznaczenia obrońcy z urzędu ze względu na niezamożność*, w: A. Gerecka-Żołyńska, P. Górecki, H. Paluszkiwicz, P. Wiliński (red.), *Skargowy model procesu karnego. Księga ofiarowana Prof. S. Stachowiakowi*, Warszawa 2008.
- Stefko K., *Udział prokuratora w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1956.
- Steinborn S., *Status osoby podejrzanej w procesie karnym z perspektywy Konstytucji RP (uwagi de lege lata i de lege ferenda)*, w: P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel (red.), *Państwo prawa i prawo karne. Księga Jubileuszowa Prof. A. Zolla*, t. 2, Warszawa 2012.
- Steinborn S., Wąsek-Wiaderek M., *Moment uzyskania statusu biernej strony postępowania karnego z perspektywy konstytucyjnej i międzynarodowej*, w: M. Rogacka-Rzewnicka, H. Gajewska-Kraczkowska, B.T. Bieńkowska (red.), *Wokół gwarancji współczesnego procesu karnego. Księga jubileuszowa Prof. P. Kruszyńskiego*, Warszawa 2015.
- Summers R.S., *The Ideal Socio-Legal Order. Its Rule of Law Dimension*, „Ratio Juris” 1988, nr 2.
- Suwaj P.J., *Konflikt interesów w administracji publicznej*, Warszawa 2009.
- Szarek R., *Z problematyki pełnomocnika w procesie karnym*, „Palestra” 1972, nr 5.
- Sztumski J., *Konflikt społeczny*, „Studia Socjologiczne” 1973, nr 3.
- Świątłowski A.R., *Radca prawny jako pełnomocnik w postępowaniu karnym*, „Radca Prawny” 2002, nr 4–5.
- Świtłowski A., w: C. Kulesza (red.), *System Prawa Karnego Procesowego. Tom VI. Strony i inni uczestnicy postępowania karnego*, Warszawa 2016.
- Waltoś S., *Glosa do wyroku SN z 6.02.1967 r.*, VI KZP 18/67, „Nowe Prawo” 1968, nr 2.
- Waltoś S., Hofmański P., *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2023.
- Włodyka S., *Powództwo prokuratora w polskim procesie cywilnym*, Warszawa 1957.
- Woźniewski K., w: J. Grajewski, K. Papke-Olszauskas, S. Steinborn, K. Woźniewski, *Prawo karne procesowe – część ogólna*, red. J. Grajewski, Warszawa 2011.
- Wróblewski J., *Pisma wybrane*, Warszawa 2015.
- Wróblewski J., *Przepisy odsyłające*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego. Nauki Humanistyczno-Społeczne” 1964, z. 35.
- Wyrzykowski M., *Pojęcie interesu społecznego w prawie administracyjnym*, Warszawa 1986.
- Zagrodnik J., Burdzik M., w: S. Głogowska, J. Karaźniewicz, M. Klejnowska, N. Majda, I. Palka, K. Sychta, K. Żyła, J. Zagrodnik, M. Burdzik, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2024.
- Żurawik A., „Interes publiczny”, „interes społeczny” i „interes społecznie uzasadniony”. *Próba dookreślenia pojęć*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2013, nr 2.
- Żyła K., *Prawo do obrony a przesłuchanie osoby podejrzanej w procesie karnym*, „Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis” 2021, nr 1.

Cytuj jako:

Kosonoga J., Żółtek S., *Pełnomocnik osoby niebędącej stroną w postępowaniu karnym*, „Ius Novum” 2025, nr 2(19), s. 14–35. DOI: 10.26399/iusnovum.v19.2.2025.11/j.kosonoga/s.zoltek